

za samoobrazovanje
Bilten
društvena pitanja

Beograd, broj 6, 13. maj 2012. uciteljeznalica.org

UVODNI
UREDNIK **Seljaštvo**

POVODOM nedavnih, ali i svakogodišnjih u ovo doba, seljačkih blokada puteva po Vojvodini, valja neku progovoriti i o seljaštvu kao velikoj i značajnoj društvenoj grupi?

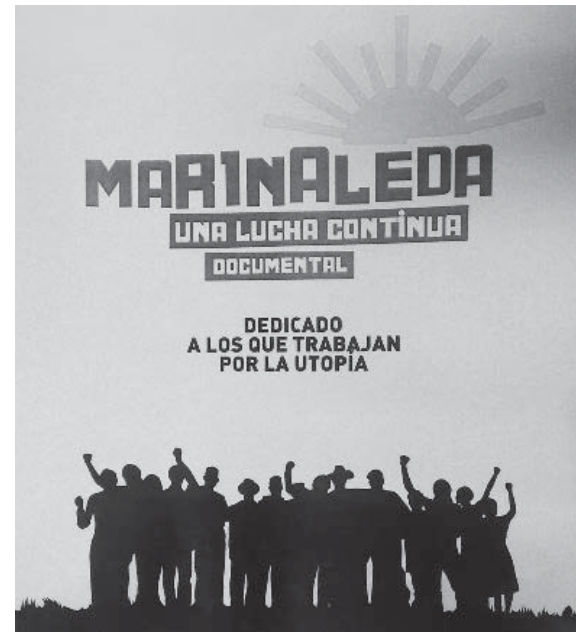
Seljaci su najstarija, najprirodnija i najindividualnija, pa najčudnovatija klasa u istoriji ljudskog roda. Smešteni između Boga na nebu, koji im kao „kaznu“ za samopregoran rad šalje poplave i suše, oluje i grad, nevreme i razne druge pokore, i Države na zemlji, koja ih koristi kao izvor za prvobitnu akumulaciju, naplaćuje im razne poreze i takse i prodaje skupo industrijske i druge proizvode, a suočeni sa - istorijskom! - perspektivom da će ih biti sve manje i da će se sve manje ljudi baviti agrarom, a treba ishraniti toliki svet koji je sve veći! Uglavnom su „prirodni“ saveznik Crkve i Države!

Ali, svaki seljak, kad mu zagusti, ima „dobru vadevinu“ za podleganje dvostrukom pritisku, i od Boga, i od Države, i gotovo fanatičnom prijanjanju za ovaj dvojac: „Ja uvek mogu da proizvedem onoliko koliko je meni i mojoj porodici potrebno i malo više da platim poreze i kupim so i eksere...“ Valjda su i zbog toga nejedinstveni i neujedinjivi, nego ide svako za „svojom zvezdom“, hoću reći za svojim imanjem!? I, valjda su zbog toga nesvesni svoje snage i značaja koji imaju u „proizvodnji društvenog života“?

Naravno, ovo važi za „normalne“ situacije, dok seljaku ne „pukne film“! A, onda se čuvajte seljačkih buna, ustanaka i traženja „stare pravice“. Od vremena kada se Čovek oslobodio lova i sakupljanja „prirodnih proizvoda“ kao poslova za obezbeđivanje sredstava za održavanje života i počeo da proizvodi, pravi i gaji na svom imanju sve ono što mu treba, sve do onog doba kad su se zanatlije odvojile i kad su počeli da se rađaju gradovi, dakle od kada je seljaštvo postalo posebna klasa, nikad se nije znalo na čiju će stranu seljaci?

U moderna vremena dolazi do relativne „regulacije“ političkog (i socijalnog) angažmana seljaka. Tamo gde je Država obezbedila kakvu-takvu slobodu i autonomiju poljoprivrednim proizvođačima, seljaci su bili njen glavni branitelji! Slučajeva je dosta, navedu samo dva: Ustanak seljaka u Vandej protiv Francuske buržoaske revolucije 1789. i Pobunu donskih Kozaka protiv Oktobarske revolucije 1917. Ali, tamo gde je seljak delio sudbinu (brutalno eksploatisanog) sa drugim radnim slojevima, seljak je bio glavna - fizička, ali ne i politička i ideološka - snaga svakog pokreta za promenu, radikalnu ili ne, svejedno. Tako je u Kineskoj revoluciji ili u Jugoslovenskom NOB-u seljaštvo bilo onaj faktor bez kojega pobeđe ne bi bilo!

Da li je došlo vreme da seljaci, ne samo u nas, nego u celom svetu, prevaziđu i svoje unutrašnje sukobe, i sukobe sa slojevima u istoj poziciji i postanu klasa za sebe?
Dragomir Olujić Oluja

AKTUELNA TEMA

Život u crvenoj utopiji

DOK Španija pati zbog privredne krize, u andaluzijskoj varošici Marinaledi stanovnici imaju posao, kuće i zelene bašte, piše nemački „Der Spiegel“. Portal prenosi da su po tim kućama ispisane parole. Najčešća glasi: „Na putu ka utopiji“, ali čak i na grbu opštine piše: „Utopija na putu ka miru“.

Utopija Marinalede je počela osamdesetih godina. Nadničari, koji su radili na poljima, zauzeli su kuću koja je pripadala jednom madridskom aristokrati. „Zemlja onima koji je obrađuju!“ - bila je njihova parola. Policija je uspevala da ih istera iz vile, ali su oni bili uporni i stalno iznova zauzimali posed od 1.250 hektara, vršili pritisak na političare, štrajkovali glađu... Predvodio ih je Juan Manuel Sánchez Gordiljo. Španska vlada je naposljetku oduzela imovinu aristokrati i predala je u ruke opštini. Otada njome raspolažu stanovnici Marinalede u formi kooperative.

Gradonačelnik Juan Manuel Sánchez Gordiljo kaže da se sve važne odluke donose na zasjedanjima mesne skupštine. Ljudi sami određuju visinu poreza i za šta će biti upotrebljen novac. Poljoprivrednici

Marinalede za šest sati rada zarade 47 evra. Sve što pretakne upotrebi se za dobro zajednice. Tako je omogućeno da gradić sa nešto manje od 3.000 stanovnika dobije više sportskih terena, jedan veliki park i više manjih lepo uređenih zelenih površina.

„Ljudima ovde ne treba mnogo novca“, kaže Gordiljo. „Drugde stenju pod teretom hipoteka i kredita, a ovde za građevinski materijal za naše kuće plaćamo 70 godina 15 evra mesečno, a zatim one pripadaju nama“.

Čovek zna šta govori, jer sam živi u jednoj od lepo opremljenih kuća koje su stanovnici Marinalede sagradili sami - grad stavlja na raspolaganje zemljište i materijal, kao i radnu snagu. Na taj način je već nastalo 350 kuća.

Ljude možete ubediti samo ako ste im uzor, tvrdi Gordiljo, koji je nedavno postao i poslanik andaluzijskog parlamenta. Njegova plata nije veća od plate njegovih sugrađana. Danju i noću je u službi revolucije. „Drukćiji svet je moguć!“ - piše na ulazu u Kuću naroda, u kojoj se održavaju redovne skupštine.

Izvor: Deutsche Welle

AFOKRIZAM

Da od goreg ne može biti gore, ne bi Murta nadvisio Kurtu.

Ilija Marković

Monitoring jednog pčelara

ŠTA ću ja, pčelar kupusinski, među pravim paorima, onomad na blokadama puteva po Vojvodini? Odgovor je i lak, i težak, pa ću navesti samo najvažnije! Prvo, iako sam iz, što bi rekli, građanske porodice, moje komšije su uglavnom paori i odrastao sam sa njihovom decom, u školi i gimnaziji su paorska deca opet bila u većini, pa od ta doba delim (!) njihovu sudbinu. Drugo, bez dobrog paorskog rada, hoću kasti dobre poljoprivrede, ni nama pčelarima ne ide dobro, naročito ako polja suncokreta zakažu, a livada sa raznoraznim travama i divljim cvetovima je sve manje. Treće, mi pčelari smo, da se malo duvram, seoska aristokratija, pa tvrdim, po onoj Njegoševoji: „Ko imal na brdu stoji, bolje vidi od onog ispod brda“, da smo jako dobar, modernom rečeno, monitoring za paore. I, četvrto, rano sam se zaljubio u kompjutere, još za Komodora 64, pa satima surfam po internetu - ne moram ko nekad kupovati novine - i pratim šta se dešava u svetu, posebno u paorskom životu.

Ispražnjena sela...

Sečam se, malko i sa nostalgijom, kako se tamo pedesetih i šezdesetih od nas dečurilje nije moglo (mimo) živeti, ne samo zbog naših nestašica. Sečam se i bogatstva po selima, punih kuća svirne i svačim, kad se od tri hektara dalo sasvim dobro živeti, pa kad su po selima krajem šezdesetih počeli da uvode vodovod i kanalizaciju, telefone i razne druge sprave... Danas - čitam na sajtovima, a vidim i po okolnim selima - u Vojvodini ima sve manje ljudi, i sve je zapuštenija, pa prazne kuće, čak su i topoljari i bagremari po lenjijama posećivali „Na svakom kvadratnom kilometru u Vojvodini...“ u preseku živi tek 89 ljudi ili tri manje nego na nivou cele Srbije. Ono što je, međutim, još neveselije jeste da su neki delovi severne pokrajine, naročito u Banatu, već sada praktično sasvim opusteli, sa gotovo zanemarljivim šansama da se tu nešto ozbiljnije promeni“, pišu „Večernje novosti“. „Sve to je, nažalost, deo tendencije karakteristične za celu Srbiju, u kojoj se sela i manji gradovi intenzivno prazne, a stanovništvo, u potrazi za koliko-toliko sigurnijom egzistencijom, migrira ka onim većim. U Vojvodini je to, pre svega, Novi Sad“, komentariše za „Novosti“ prof. dr Branislav Đurđević sa novosadskog Prirodno-matematičkog fakulteta. U Srbiji danas ima oko 50.000 napuštenih kuća na selu, a u narednih petnaestak godina nestaće oko 1.200 takvih naselja, izjavio je predsednik Odbora SANU za selo Dragan Škorić, navodeći da žitelji sela napuštaju u potrazi za boljim životom po gradovima: za pola veka, od 1950. do 2000, iz sela u gradove Srbije prešlo osam miliona ljudi. Na selu, dodaje, živi oko 180.000 poljoprivrednih penzionera, čija su prosečna primanja oko 8.000 dinara mesečno, „što je veoma malo“.

... i loša agrarna politika

Tendencija intenzivnog i trajnog napuštanja sela i malih gradova se, prema prof. Đurđeviću, može zaustaviti samo globalnim državnim merama, što onim koje bi podstakle njihov intenzivan i ravnomeran ekonomski razvoj, što aktivnom pronatalitetnom politikom, a za to, nažalost, u Srbiji nema ama baš nikakve spremnosti. „Bavljenje poljoprivredom na usitnjenim porodičnim gazdinstvima ne omogućava ekonomsku održivost sela u Srbiji i zato se njima mora omogućiti diversifikacija

delatnosti“, smatra prof. dr Miladin Ševarić sa Poljoprivrednog fakulteta u Beogradu. Seoska domaćinstva moraju da se, osim poljoprivredom, bave domaćom rafiniraju, seoskim turizmom i, danas sve aktuelnijim, informatičkim delatnostima, tvrdi on. Ševarić je ukazao i na to da je u 2011. država likvidirala oko dvesto zemljoradničkih zadruga, a njihovom imovinu rasprodala u bescenje preko Republičke direkcije za imovinu, umesto da je vrati zadrudnim savezima za osnivanje novih ili poboljšanje rada preostalih zadruga i tako obezbedi njihovo uspešnije poslovanje i, prometom preko njih, umesto u zoni sine ekonomije, više sredstava za agrari budžet u Srbiji i više novca za subvencije u poljoprivredi. Jer, na primer, u svetu je 2008. godine 300 zadrudnih sistema napravilo preko od 1.400 milijardi dolara, a dve godine kasnije oko 1.678 milijardi dolara. Prilagodavanje tržištu EU i liberalizacija prometa roba i usluga koju Evropa (i svet) nameće traži od poljoprivrednih proizvođača povećanje konkurentnosti, sniženje cena, povećanje kvaliteta i usklađivanje procesa proizvodnje, prerade i plasmana sa međunarodnim tržištima, a to bez pomoći države neće moći da ispuni veliki broj domaćih poljoprivrednika. Međutim, država se (ni) tu nije proslavila! Poljoprivredna proizvodnja u Srbiji stvara malo više od 10 odsto BDP-a i angažuje, ne računajući „domaći rad“, oko 20 odsto od ukupno 1,6 miliona zaposlenih: agrarnom proizvodnjom bavi se oko 800.000 porodica, a za 400.000 njih to je primarna delatnost, a prošlogodišnji izvoz poljoprivrednih proizvoda doneo je devizni priliv od oko 2,7 milijardi dolara. Od ukupnog zemljišta kojim Srbija raspolaze čak 40 odsto su obradive površine, a reč je o veoma kvalitetnim parcelama pogodnim ne samo za razvoj ratarskih kultura, nego i za uzgoj voća, povrća, vinove loze, ali i za stočarsku proizvodnju. Zanimljivo je da je, prema Harvardskoj studiji, Srbija po ukupnim potencijalima na visokom 17. mestu u svetu. Agrar, dakle, ima dobru perspektivu, ali taj potencijal nije dovoljno iskorišćen. I ovde je država zakazala, jer agrar je komparativna prednost samo ako postoji politika i strategije razvoja. „Jedan od osnovnih problema srpskog agrara ogleda se u tome što ne postoji strategija ruralnog razvoja.

IMENOVATI TO RATOM

Samo im je ljubav bila potrebna

EXIT festival, Novi Sad, 2005. godine. Iz nekog šatora čuli su se „Bitsi“, iz valjda tranzistora je odjekivalo „Samo nam je ljubav potrebna“. Ona je pogledala njega, on je pogledao nju, ruke su se spojile! Ona je Mirjana, on je Vegim. Njih je, pak, zanimala samo elektronska muzika, techno, kupovali su vinilne ploče, tragali za gramofonom... Obilazili su tehno žurke po Prištini i Beogradu. Jednom, zbog prelaska mosta u Mitrovici, bili su zadržani u policijskoj stanici, pet sati ispitivani, sa stalnim pitanjem: „Kako su mogli tako nešto da dozvole da im se desi?“. Ljubav?! Ona je Mirjana, on je Vegim. Već sledeće godine počeli su da žive zajedno, i to na predlog komšija njihovih roditelja. Roditelji zbog pritiska ostalih „prijatelja“ su im preporučili da napuste kuće. Veoma mimo - znaju da su vaspitanje i zrelost u samoodlučivanju, kao i samostalnost, dobili i naučili od njih - nauštaju kuće, ne žele da vide kako im roditelji „zbog njihove ljubavi“ trpe pritisk okoline. Ona je Mirjana, on je Vegim. Bez centa u džepu - ona iz Zvečana, on iz Peći - počinju zajednički život u Prištini. Razumevanje, poštovanje, ljubav... iz dana u dan sve su veći, i veći. Nekolicina starih prijatelja su im i danas prijatelji, oni drugi ih valjda nisu „razumeli“, još imaju vremena za to. Uglavnom, izgubljeni prijatelji su sa njene strane. Dve godine velikih pritiskaa od porodica, nekadašnjih prijatelja... Dve godine pretirani, pogrdnih naziva, odricanja... Sve to ih je teralo na orgone mize, koje su brzo prestale u smeh, jer ljubav je jača od svega što je moglo da ih rastuži. Osmeħ na lice i dolazak pozitivne energije za novi dan, iz dana u dan. Ona je Mirjana, on je Vegim. Okruženi ljubavim, pravim prijateljima, koji su razmeli njihovu ljubav, davali im podršku, uspešli su da pet godina žive u iznajmljanim kućama, nalaze poslove i tako pređu preko svih prečki-klečki na koje su nalazili. Sada imaju svoj stan i kredite koje polako oplaćuju.

To je velika prepreka za poljoprivredne proizvođače koji bi želeli da konkuriraju za sredstva iz fondova EU... To, osim odgovarajuće standardizacije, podrazumeva i povećanje proizvodnje tradicionalnih proizvoda sa zaštićenim geografskim poreklom“, istakla je nedavno prof. dr Žaklina Stojanović sa Ekonomskog fakulteta u Beogradu. Za budućnost srpske poljoprivrede, dodala je, veoma su važni očuvanje proizvodnih potencijala i održavanje vitalnosti ruralnih zajednica.

Kad komšije „štrajkuju“

No, sve je to „velika politika“, a interesi mojih komšija su mnogo „prizemljniji“ - hoće da znaju plan zasejavanja agrarnih kultura, avanse i dotacije, te otkupne cene poljoprivrednih proizvoda pre otpočinjanja setve, potom isplatu odmah po žetvi, zatim kolike su i kakve subvencije, pa regrese za dizel gorivo i visinu PDV-a, a ne da država poljoprivredu uređuje ad hoc merama i uredbama, i to uglavnom naknadno i u nevreme, izludujući poljoprivrednike. A da, hoće i da im se u njihovoj borbi pridruže i njihove kolege iz Šumadije i drugih krajeva Srbije! Pokušavajući da nateraju državu „u red“, ne samo kad je o subvencijama reč, moje su komšije onomad blokirale puteve po Vojvodini. Pa sam i ja, na traktoru mog levog komšije, bio s njima, a o razlozima mog angažmana napisah na početku nekoliko rešenica. Postignutim kompromisom između Vlade Srbije i mojih paora nisu svi zadovoljni, a! brzo će žetva, pa eto nas opet?! Sava Kovčič, pčelar kupusinski

Mjesec dana počasti Krleži povodom sto godina dolaska u Beograd

KULTURNI centar Beograda posvetio je svoj ovogodišnji Festival jednog pisca Miroslavu Krleži (1893-1981), povodom 100. godišnjice njegovog prvog dolaska u Beograd, pa će od 10. svibnja do 10. lipnja, u suradnji s Leksikografskim zavodom „Miroslav Krleža“ iz Zagreba, obaviti svojevrsnu rekapitulaciju složenog intelektualnog i interkulturnog odnosa na relaciji umjetnik - grad, hrvatska književnost i kultura - srpska književnost i kultura, a sve u svjetlu aktualnih shvaćanja literature, kulture, estetike, ideologije i politike. Godišnjica se poklapa i s četiri desetljeća koja su prošla od Krležinog zadnjeg posjeta Kulturnom centru Beograda, kada je u tadašnjoj Čitaonici, danas Artget galeriji, organizirana izložba njegovih knjiga.

Povremeni Beograđanin

Projekt „Krleža: San o drugoj obali“ nastao je zajedničkim naporom zagrebačke i beogradske kulturne javnosti na kreiranju manifestacije posvećene piscu važnom za obje sredine. - Provokativan, kontroverzan, multitalentan, eruditivan, angažiran, lijevo orijentiran, duhovit, antidogmatičan, mračan, polemičan, težak, zabavan, inspirativan, koristan, prisutan - Krleža će raznovrsnim programom biti predstavljen kroz sva svoja, i naša, lica i naličja, poručili su organizatori, ističući da je djelo Krleže, „povremeno Beograđanina“, neodvojivo dio ex-jugoslavenske kulture, a njegov opus građa za produkciju novih radova i projekata. „Osnovni cilj Festivala jednog pisca je uvijek isti: poziv na čitanje i ponovno promišljanje i kreativno tumačenje djela iz književne tradicije“, kaže Marjan Čakarević, stručni suradnik književne redakcije Kulturnog centra Beograda. - Prizivajući duh Miroslava Krleže danas u Beogradu, jedno stloljeće od njegovog prvog dolaska, Beograd priziva najbolje što Zagreb ima, dajući istovremeno najbolje od sebe. Između te dvije obale, koje su često toliko blizu da ne vide jedna drugu, teći će četvrti Festival jednog pisca. „Festival jednog pisca izuzetan je već po tome što su suvremenom svijetu pisatelja osvakidogašnji rijetko kada posvećeni piscima“, kaže Olivera Stošić Rakić iz Kulturnog centra Beograda, idejna autorica

projekta. „Ovaj festival je prava svetkovanja, ozbiljna, ali i atraktivna za široku publiku. Festival revalorizira naše književno i kulturno naslijeđe i posvećen je onim referentnim piscima čije djelo ni do danas nije sagledano u svom njihovom značaju i obujmu, piscima koje ne odlikuju samo visoka književna dostignuća nego i višestranu kulturno i umjetničko pregalsštvo, reformatorski duh i povezivanje kultura“, kaže Olivera Stošić Rakić. Program obuhvaća izložbe, predstave, promocije stripa, performanse, javne debate i razgovore, radionice... Festival počinje izložbom „Krleža: San o drugoj obali“, a otvorić će je književnik Bora Čoskić, uz performans „Istina, nije, istina...Krležini snovi“ čiji su autori skadateljske Ivana Stefanović i Boris Bakal, glumac i multimedijalni umjetnik iz zagrebačkog kolektiva Bacači sjenki. Izložba ističe bitne točke Krležinog odnosa s Beogradom, kao i mnoga neuralgična mjesta ex-jugoslavenske povijesti i kulture. Na izložbi će ekskluzivno biti izložen i original Krležinog „Divotvelepisma“ upućenog Marku Ristiću 1936. Ova nadrealistička kolaž-epistola jedinstvena je u Krležinom opusu. Pored toga, bit će prikazan film „Petar Dobrović“ (1957), koji su prema Krležinom scenariju režirali Aleksandar Petrović i Vicko Raspor.

EDA VUJEVIĆ „Slobodna Dalmacija“, subota, 12. svibnja 2012.

Intelektualni izazov Krležin „povratak na drugu obalu“ uključuje i niz razgovora i tribina u kojima će se analizirati njegovo djelo, kao i kulturni i politički utjecaj. U tim programima sudjeluju istaknuti pisci i intelektualci svih generacija, od Bore Čosića, Igora Mandića i Predraga Matvejevića, preko Velimira Viskovića i Svetislava Basare, do Mirka Demića i Saše Ilića. U okviru Festivala jednog pisca, 2. lipnja u Dvorani Kulturnog centra Beograda bit će prikazan film „Glembajev“ Antuna Vrdoljaka.

PS. Koleginica Eda Vujević verovatno nije imala informaciju da je u CzKD-u pripreman i odigran, 11. maja, Krležin „Izet u Rusiju“, u režiji Jovana Čirilova (prim. ur).

PS. Svakog e-mail pismo Mirjani obavezno završavam sa: Pozdravljam vas, volim Tebe, a Vegima nerviram! Oluja

5. Subversive Festival, Zagreb

Otvaranje

Projekcijom nagrađivanog ruskog filma „Meta“ redatelja Aleksandra Zeldoviča, znanstveno-fantastične psihološke drame prožete elementima društvene satire, otvoren je, 5. svibnja, u kinu „Europa“, 5. Subversive Festival.

Ovogodišnji filmski program Subversive Festivala, pod krovim nazivom „Europa Incognita“ (5-12. svibnja), održat će se u kinima „Europa“ i „Tuškanac“, a kroz filmska uprizorenja u nekoliko sekcija ukazat će na probleme suvremenog europskog društva.

Nove tendencije u europskom filmu bit će predstavljene kroz teme migracije, ženskih pobuna, G8 nerada, nemira na obalama Mediterana, videonadziranja, neonecizma i ksenofobije, a filmsko-teorijska škola baviti će se europskim filmom i ulogom filmskih festivala u distribuciji kinematografija s margine. Glavna gošća filmsko-teorijske škole je Dina Iordanova, koja se u svom radu posebno fokusirala na kinematografije Balkana, Istočne Europe te Europe u cjelini.

Na konferencijskom dijelu festivala „Budućnost Europe“ (13-19. svibnja), osim stalnih gostiju poput Slavija Žižeka, Tariqa Alija, Gayatri Spivak i Samira Amine, predavanja će imati i drugi vodeći intelektualci današnjice kao što su Stephan Hessel, Michael Hardt, Saskia Sasen i Renata Salecl.

Posebna novost konferencije je Subversive Forum, platforma za alternativne društvene mobilizacije, koji će imati nekoliko tematskih blokova - „Kriza Europe“, „Borba za zajednička dobra“ i „Prema Balkanskom socijalnom forumu“. Taj program odvijat će se u ZKM-u, uz sudjelovanje više od stotinu predstavnika raznih društvenih pokreta, sindikata i aktivista iz cijeloga svijeta.

Filmski program „Europa Incognita“

Filmski program petog Subversive festivala u sklopu krovne teme „Europa Incognita“ upozorit će na probleme suvremenog europskog društva kroz tri filmske sekcije: Nove tendencije europskog filma, Europske migracije i Sekciju feminističkog filma.

Nove tendencije u europskom filmu predstaviti će, prvo, „Black Block“ Carla Augusta Bachschmidta o jednom od prosvjednika na summitu G8 u Genovi, koji je zajedno sa skupinom aktivista odlučio provesti noć u genovskoj školi Diaz prije povratka kući. Njihova noć u školi ostala je zabilježena kao jedna od najkrvavijih epizoda u novijoj talijanskoj povijesti, s dosad neviđenim stupnjem policijske brutalnosti.

„Zelena krv“ redatelja Adrea Segrea bavi se ksenofobijom i rasizmom, koji su postali svakodnevnica talijanskog Juga, a „Kontrola niske rezolucije“ Michaela Palme lucidni je filmski esej o društvu kontrole i biopolitici.

Kompleksnu temu migracije i konstrukcije identiteta dijaspore tematizirat će dokudrama „Na ovome svijetu“ - Michael Winterbottom sagledava okrutnu i izazovnu situaciju u kojoj se nalaze izbjeglice, tražitelji azila i imigranti, a u filmu „Lamerica“ redatelj Gianni Amelio postavlja protagonista u poziciju siromašnih Albanaca koji traže nesigurne putove do Italije.

U suradnji sa Ženskim filmskim festivalom u Bruxellesu „Elles Tourment - Dames Draaien“, treća sekcija se Europom bavi iz isključivo ženske perspektive, fokusirajući se na žensko autorstvo kao temeljni princip odabira. Bit će, među ostalim, prikazani filmovi Dagmar Schuitz „Audre Lorde - Berlinske godine 1984-1992“, topao portret vrlo utjecajne žene,

jedne od osnivačica crnog feminizma, koja je izvršila snažan utjecaj i na bjelkinje, Tatjana Turanskyj „Fleksibilna žena“, radikalna komedija o nezaposlenoj arhitektici Greti koja se odbija podčiniti pravilima globaliziranog kapitalističkog svijeta i Mije Engberg „Prijava dnevnici“, 12 feminističkih prijedloga kako promišljati pornografiju kroz žensku perspektivu.

Uz ove tri sekcije, u sklopu popratnog programa, prikazat će se još dvije sekcije filmova - „Četvrti film“, filmsko stvaralaštvo autohtonih zajednica širom svijeta koje povezuje sličan status u matičnim zemljama, ali i slični problemi ekonomske i političke prirode, i „Nove estetike latinoameričkog filma“, nekoliko najvažnijih filmova nastalih u proteklih deset godina.

Konferencija „Budućnost Europe“

Neoliberalni projekt doveo je u tešku krizu Europsku uniju, kojoj budućnost može osigurati samo promjena dominantnih političkih sustava, istaknuto je na okruglom stolu kojim je počeo drugi, konferencijski dio Subversive festivala.

Sudionici okruglog stola „Kriza Europe“ slovenski filozof Slavoj Žižek i istaknuti britanski liječnik Tariq Ali europsku su krizu ocijenili agonijom neoliberalnog kapitalizma, koji je, ovisan o fiktivnom novcu, uništio obrazovni i zdravstveni sustav u Europi i u kojemu šačica bogataša živi na račun siromašne većine. Odgovore na diktaturu banaka, nove mjere štednje i uspon ekstremne desnice Žižek i Ali ponudili su u povezivanju ljevice i pokreta otpora poput onih u Grčkoj, Španjolskoj i Portugalu, složni u ocjeni da parlamentarna demokracija nije dovoljno jaka da se suprotstavi razmjerima sadašnje krize.

U svrhu zaustavljanja daljnje razgradnje socijalne države, okupaciju javnog prostora treba zamijeniti okupacijom političkog sustava, dovodeći u pitanje vjerodostojnost vodećih političkih stranaka, istaknuo je Ali. Žižek je pak naveo primjer Grčke kao dokaz da sadašnji izborni sustav ne rješava problem, te naglasio potrebu stvaranja zajedničkog prostora za ujedinjenu borbu koja će uključiti sve društvene sile. Konferenciju „Budućnost Europe“, na kojoj će se raspravljati o ekonomskoj, socijalnoj i ideološkoj krizi Staroga kontinenta, a trajat će do 19. svibnja, otvorila je ministrica kulture Andrea Zlatar Violčić, zahvalivši svim sudionicima koji će sjedeći dana s građanima podijeliti svoja razmišljanja o budućnosti europskog projekta. „Nadam se da će nam ove diskusije vratiti vjeru u to da rješenje ipak postoji i da na njega možemo aktivno utjecati“, poručila je ministrica.

Posebna novost konferencije je „Subversive forum“, platforma za alternativne društvene mobilizacije, koji će imati nekoliko tematskih blokova - „Kriza Europe“, „Borba za zajednička dobra“ i „Prema Balkanskom socijalnom forumu“. U programu će sudjelovati više od stotinu predstavnika raznih društvenih pokreta, sindikata i aktivista iz regiona, ali i cijeloga svijeta.